

4. Uluslararası Katılımlı Sosyal Pediatri Kongresi

16-19 Kasım 2016, Ankara

Kapanış Bildirgesi

Kongre 11 panel, 8 konferans ile gerçekleştirildi. Ayrıca araştırma danışmanlığı konusunda 2 oturum yapıldı. Kongre sırasında toplanan Sosyal Pediatri Derneği Yönetim Kurulu kararı ile Sosyal Pediatri Derneğinin çok sayıdaki bilimsel etkinliğine konuşmacı ya da eğitimci olarak katılan Exeter Üniversitesi Sağlık Araştırmaları Bölümü Başkanı Prof. Dr. Stuart Logan'a Sosyal Pediatri Derneği onursal üyesi plaketi verildi.

Sağlık ve eşitsizlikler

Kongre sağlıkta eşitsizlikler paneli ile başladı. Sağlıkta eşitsizliklerin temel nedeni yoksulluk, eğitimsizlik ve yetersiz sağlık politikalarıdır. Sosyal Pediatri eşitsizlikleri saptayıp, görünür hale getirebilir, farkındalık yaratmada ve eşitsizlikleri belirlemede önemli rol oynayabilir. Sağlık okuryazarlığı ve sağlık bilgisi eğitiminin kreşlerden başlayarak verilmesi eşitsizliğin azalmasını sağlayabilir. Ayrıca aile hekimliği sağlık hizmetlerinin ulaşılabilirliğini arttırabileceği için bebek ölüm hızı ve diğer eşitsizliklerin azaltılmasında rol oynayabilir.

Beslenmenin toplumsal boyutu

Obezite çağımızda artmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre şişman çocuklar yaşam kalitelerini kanserli çocuklardan daha kötü olarak değerlendirmektedirler. Diğer yandan birçok obez çocuğun ebeveynleri çocuklarını şişman olarak değerlendirmemektedirler. Araştırmalar bireysel temelli önlemlerin etkili olmadığını göstermektedir. Türkiye obezite sorunu açısından geçiş döneminde olan ülkeler arasında yer almaktadır. Bu nedenle acil önlemlerin alınması çok etkili olabilecektir. Yararlı besinlerin fiyatlarının artması diğer yandan hazır şekerli yiyecek ve içeceklerin fiyatlarının düşmesi şişmanlığın artmasında önemli bir rolü olmaktadır. Şekerde verginin artırılması obezitenin önlenmesinde en etkin girişimdir. Hükümetler sigarada olduğu gibi bu konuda da gerekli uygulamaları hayata geçirmelidir.

Kronik hastalıklar

Kronik hastalıkların tedavisi hem çocuğu hem de aileyi etkileyen bir süreçtir. Aile-hekim ilişkilerinin iyi düzeyde tutulabilmesi bu zor dönemin atlatılmasında önem taşımaktadır.

Hasta çocuk ve aile bireyleri ruhsal ve sosyal yönden desteklenmelidirler. Enteral beslenme tedavisi ve ürün seçimi hastaların gereksinimine yanıt verecek şekilde bireysel planlanmalıdır ve her olguda klinik durumdaki değişimlere göre ürünlerin değerlendirilmesi yapılmalıdır.

Beslenme

Anne sütü çocuğun yaşamını etkileyen canlı bir sıvıdır. Besleyicilik dışında bir şemsiye gibi çocuğu koruyan, kronik hastalıkları önleyen, epigenetik özellikleri olan eşsiz bir besindir. Yapay beslenme, getirdiği riskler nedeniyle çok dikkatle uygulanmalıdır. Mamaların steril ürünler olmadığı her zaman göz önünde bulundurulmalıdır. Sağlık çalışanları tarafından mama önerilirken, Dünya Sağlık Konseyinde kabul edilen “Anne sütü muadilleri yerine kullanılan ürünlerin pazarlanmasına ilişkin uluslararası yasa” kurallarına uyulmasına dikkat edilmelidir. Çocuklarda vitamin ve mineral desteği yaparken çocuğun ve annenin gereksinimleri göz önüne alınarak bireysel temelde karar verilmelidir (örneğin vejeteryan annelerin bebeklerine B12 desteği verilmesi gibi). Doğumdan itibaren D vitamini desteğinin yapılması çok önemlidir.

Meclis gündeminde çocuk

Bu oturum 3 milletvekilimizin katılım ile gerçekleştirilmiştir. Suça itilmiş çocukların en iyi şekilde rehabilite edilerek topluma kazandırılması gerekir. Bunun için bu çocukların cezaevlerine değil çocuk eğitim evlerine gönderilmesi sağlanmalıdır. Mahkum anne yanında kalan çocukların beslenmeleri başta olmak üzere durumlarının iyileştirilmesine ihtiyaç vardır. Ayrıca çocuğu yanında kalmayan mahkum annelerin çocuklarıyla daha sık görüşmesi için gerekli devlet desteği sağlanmalıdır. Çocuğun üstün yararında tüm partiler buluşmalıdır. Milli bir çocuk politikası oluşturulmalıdır. Çocuk hakları daimi komisyonu kurulmalı, Çocuk Ombudsmanlığı Kurumu geliştirilmelidir. Çocuklar için özel bir bütçe ayrılmalı, bu arada Türkiye Büyük Millet Meclisi Çocuk Hakları Komisyonu’nun çocuklarla ilgili gelişmeleri takip etmesi sağlanmalıdır. Kongrelerde farklı parti milletvekillerinin bir araya getirilmesi önemlidir. Çocuğun üstün yararını dikkate alan, tüm parti temsilcilerinin katıldığı, çocukla ilgili yasal düzenlemelerin gözden geçirildiği bir çalıştay düzenlenmelidir.

Genler, deneyimler ve bizi biz yapanlar

Sosyoekonomik eşitsizlikler, etnik ayrımcılık gibi faktörler epigenetik temelli nöroendokrin, gelişimsel, immünolojik ve vasküler mekanizmalar üzerinden sağlıkla ilgili önemli etki

oluşturabilir. Metilasyon, asetilasyon, histon değişimi ve mikroRNA ile ortaya çıkan bu epigenetik değişiklerin sosyal faktörlerle de tetiklendiği bilinmektedir.

Cinsel gelişim ve ergenlik

Ergenlik kompleks ve dinamik bir süreçtir. Genel sağlık durumu, beslenme, evre ve sosyoekonomik durum pubertal gelişim üzerine önemli etkilere sahiptir. Erken ya da gecikmiş püberte bu süreçte karşılaşılabilen sorunlardır. Dünya nüfusunun 1/5'ni oluşturan ergenlerin fiziksel, cinsel ve ruhsal sağlığının iyileştirilmesi toplum sağlığının da gelişmesini sağlayacaktır.

Sık karşılaşılan sorunlara yaklaşım

Çocuklarda en sık karşılaşılan konjenital anomaliler genitoüriner sistemdedir. Sıklığının giderek arttığı düşünölen hipospadias durumlarında konjenital adrenal hiperplazi atlanmamalıdır. Sünnetin hangi durumlarda yapılmaması gerektiği dikkatle değerlendirilmelidir.

Haklar

Erken yaşta evlilik hem ocuk, hem de hamilelik söz konusu olduğunda bebek açısından riskli bir durumdur. Türkiye'de ocuk yaşta evlilik sıklığı yüksektir. Toplumda ocuklar birey olarak görölmeli, kız çocuklarına eğitim alma olanağı verilmeli, sosyal eşsizlikler ortadan kaldırılmalıdır. Türkiye'de var olan 3,5 milyon kadar mülteci ciddi beslenme, güvenlik, sağlık sorunları yaşamaktadır. Bu sorunların çözümü için birinci basamak sağlık kuruluşları da dahil olmak üzere özgül hizmet sunumu sağlayacak yapılar geliştirilmelidir.

Çocuk İstismarı

İstismara uğramış çocuklarda doğru yaklaşımla ikincil istismara uğrama engellenmelidir. Bu ocukların değerlendirilmesinde ekip çalışması çok önemlidir. Bu ekipte ocuk ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanı, sosyal hizmet uzmanı yer almalıdırlar. ocuk koruma merkezlerinin sayısının artması ve bu merkezlerde sosyal hizmet uzmanlarının yer alması için çaba gösterilmelidir. Disiplin amaçlı bedensel cezanın çocukta pek çok olumsuzluklara neden olduğu bilinmektedir. Önleyici yasanın yanı sıra toplumda kültürel değişimle desteklenmesi, bedensel ceza yerine uygulanacak disiplin yöntemleri konusunda ailelerin eğitilmesi gereklidir.

Akılcı ilaç kullanımı

Çocuklarda akılcı ilaç kullanımı için hekimin doğru endikasyon, uygun doz, süre, uygun kontrol süreleri ve ilacın farmakokinetik ve farmakodinamiğini bilerek tedavi seçeneklerine yaklaşması gerekir. Akılcı ilaç kullanımında hekim kadar sağlık sisteminin ve ailenin tutumu da önemlidir.

Bağışıklama

Bu oturumda Sağlık Bakanlığının temsilcisi de yer aldı. Ülkemizde uygulanan bağışıklama çalışmalarıyla aşılama oranları %97 yakalamış olup, polio ve maternal neonatal tetanoz eradike edilmiştir. Aşı sonrası sıklıkla lokal hafif reaksiyonlarla nadiren ciddi reaksiyonlar ortaya çıkabilir. Bu etkiler konusunda aileye bilgi vermek ailelerin endişesini ortadan kaldıracak gibi aşıların gereksiz yere suçlanmasını da önleyecektir. Zorunlu aşı uygulamaları konusunda dünyada farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Zorunlu aşılama ile aşılama oranları arasında tam bir ilişki bulunamamıştır. Ülkemizde yeni yasal düzenleme ile nelerin oluşacağı ayrıntılı değerlendirilmelidir. Aşı reddi geçmişte bazı salgınlara yol açmıştır. Sağlık Bakanlığı tarafından aşı bilgilendirme web sitesinin oluşturulması önemlidir. Aşı reddi yerine aşı kararsızlığı tanımını kullanmak daha uygun olacaktır.

Çocuk Sağlığı İzlemi

Global gelişme geriliğinde ayırıcı tanı yapılırken aile ile birlikte gelişimsel açıdan destek tedavisine başlanmalıdır. Oyun çocuğun hakkıdır. Bu hakkın sağlanması konusunda aileler bilgilendirilmelidirler. Çağımızda çocuklar arasında teknoloji kullanım becerisi artmıştır. Ancak getirdiği riskleri göz önüne alarak kullanımı sağlamak gereklidir. Aşırı ve güvensiz kullanım konusunda gerekli önlemler alınmalıdır. Öğretici ve kısıtlayıcı yaklaşım en etkin yöntemdir. İnternet kullanımında aktif yönlendirici olmak gerekmektedir. Okul sağlığı hizmetleri sosyal eşitsizliklerin çocuklar üzerindeki etkisini en aza indirmek açısından önemlidir. Ülkemizde okul sağlığı hizmetlerinin güçlendirilmesi için çalışmalar yapılmamıştır.

Çevresel kirlilik

Hormon düzeyinde etki yaptığı belirlenen BPA, plastik maddelerin yapısında bolca bulunmaktadır ve tüm vücutta östrojenik etki oluşturma potansiyeline sahiptir. BPA gen etkileşimine de yol açmaktadır. Şişmanlık, diyabet ve çok sayıda kanser ile ilişkili olabileceği öne sürülmektedir. Çocuk sağlığı açısından plastik kullanımı sonlandırılmalıdır. Çevre

kirliliğinden yapıları gereği en fazla çocuklar etkilenir. Aileler bu konuda izlemlerde bilgilendirilmelidirler.